

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ БАНКУ ЗА ДОПОМОГОЮ КРЕДИТНОГО СКОРИНГУ

Анотація. Проаналізовано кредитний скоринг як один із методів управління кредитними ризиками банку. Запропоновано застосування методики кредитного скорингу шляхом визначення інтегрального показника для визначення надійності клієнта і прийняття рішення щодо доцільності кредитування.

Аннотация. Проанализирован кредитный скоринг как один из методов управления кредитными рисками банка. Предложено применение методики кредитного скоринга посредством определения интегрального показателя для определения надежности клиента и принятия решения о целесообразности кредитования.

Annotation. Credit scoring as the method of managing bank credit risks is analyzed. The credit scoring methodology application by means of integral indicator definition for making the decision on client's reliability and crediting expedience is offered.

Ключові слова: кредитний скоринг, кредитний ризик, методика, інтегральний показник, надійність клієнта.

У процесі інтеграції України до світового співтовариства особливої актуальності набуває проблема оптимізації функціонування фінансового сектору на чолі з банківською системою. Недосконалість законодавчої і нормативної бази кредитування та правової основи діяльності банків та підприємств є причиною ускладнення кредитного процесу в аспекті управління кредитними ризиками. Їх визначення та достовірність істотно впливає як на результати конкретних кредитних угод, так і на ефективність кредитної діяльності банку загалом. Точність управління важлива й для позичальника, адже від неї залежить взаємодія між банком та позичальником у процесі кредитування, що і зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Питанню управління кредитними ризиками у банку приділено значну увагу таких авторів, як: Т. Аванесова, О. Ковальов, К. Уваров. та ін. [1 – 3]. Проте дана тема вимагає подальшого обґрунтування методів управління кредитними ризиками.

Мета статті – аналіз методів скорингу як методу управління кредитними ризиками банку та визначення основних напрямів щодо забезпечення стабільності функціонування банківської системи України.

Підвищення прибутковості кредитних операцій безпосередньо пов'язано з якістю оцінки кредитного ризику. Залежно від класифікації клієнта по групах ризику банк приймає такі рішення: чи варто видавати кредит, який ліміт кредитування та які відсотки треба встановлювати.

У світовій практиці існує два основних методи оцінки ризику кредитування, що можуть застосовуватися як окремо, так і в поєднанні один з одним: суб'єктивний висновок експертів або кредитних інспекторів; автоматизовані системи скорингу [2].

Під скоринговими моделями (від англ. *score* – бал, підраховувати бали, очки) розуміють статистичні моделі, тобто моделі оцінки кредитного ризику побудовані за допомогою статистичних методів. Скорингові моделі становлять спосіб кількісної оцінки перспектив повернення (обслуговування) кредиту потенційним позичальником, який звертається до банку. Ця оцінка здійснюється на підставі масиву даних попередніх позичальників з приблизно схожими характеристиками та історіями погашення боргу. Таким чином, кредитний скоринг встановлює не випадковий, а закономірний взаємозв'язок між характеристиками позичальника та можливістю погасити кредитну заборгованість. Такий взаємозв'язок статистично вимірюється та на його підставі формується модель. Нові позичальники оцінюються за допомогою раніше виявленого зв'язку на предмет імовірних перспектив погашення боргу [2].

У системах кредитного скорингу кожному фактору залежно від ступеня його впливу на загальний рівень кредитоспроможності в тій чи іншій ситуації присвоюється певна сума балів. У результаті виходить інтегральний показник – сума всіх балів за визначеними факторами моделі. Чим вищий інтегральний показник скорингу, тим більша надійність позичальника та менший ризик неповернення кредиту. Потім інтегральний показник кожного клієнта порівнюється з певним числовим порогом (лінією поділу), який розраховується співвідношенням кількості необхідних у середньому надійних позичальників, щоб компенсувати збитки від одного боржника [1].

Таким чином, результатом проведення кредитного скорингу, є розрахунок інтегрального показника, на основі якого банк може класифікувати своїх клієнтів за рівнем зростання кредитоспроможності та прийняти рішення щодо надання кредиту. Це здійснюється за рахунок порівняння даного показника з числовим порогом чи лінією розподілу, що, власне кажучи є лінією беззбитковості.

Загальну методику застосування кредитного скорингу можна розподілити на чотири етапи.

На першому етапі визначається інтегральний показник кредитоспроможності.

На другому етапі відбувається порівняння значення інтегрального показника із заздалегідь визначеним числовим порогом.

На третьому етапі, якщо значення інтегрального показника більше числового порогу, то клієнт визначається як "надійний", а якщо значення інтегрального показника менше числового порогу, то "ненадійний".

На четвертому етапі відбувається прийняття рішення щодо надання кредиту для "надійних" клієнтів або ненадання кредиту для "ненадійних" клієнтів.

Складність використання скорингу полягає у виборі факторів, які необхідно включати в модель та їх співвідношення. Оскільки моделі статистичні (за їх основу береться досвід повернених і неповернених кредитів), імовірність помилки, безумовно, існує. Тому завдання розробників – зробити її більш точною [3].

У західній банківській системі, коли особа звертається за кредитом, банк може мати таку інформацію для аналізу:

анкета, котру заповнює позичальник;

інформація про позичальника з кредитного бюро – організації, у якій зберігається кредитна історія всього дорослого населення країни;

дані рухів по рахунках, якщо йдеться про вже діючого клієнта банку [4].

Упровадження систем скорингу може стати альтернативним варіантом оцінювання кредитних ризиків для українських банків. На сьогодні деякі компанії пропонують банківському ринку вже готові програмні рішення для впровадження системи скорингу, проте можливість використання таких систем викликає сумнів. Адже застосування західних скорингових систем у вітчизняних умовах неможливо, оскільки вони розробляються на основі великого масиву статистичної інформації, статистичні закономірності іншої країни не обов'язково відповідають українським.

Таким чином, щоб застосувати у своїй діяльності досвід інших країн, потрібно скоригувати західну скорингову систему з одного боку, цей процес тотожний розробці власної скорингової карти, а з іншого – потребує вітчизняних статистичних даних. Для їх накопичення потрібен час. При цьому обсяг вибірки має бути значним, а кількість позичальників багатьох українських банків не перевищує десятка тисяч. Об'єднати ж масиви даних про позичальників декількох банків (хоча б через кредитне бюро), поки що не вдасться, причина цьому – конкуренція [5].

Тому застосування скорингу в практиці українських банків – питання майбутнього, бо на це потребує значних витрат, а періодичність перерахунку скорингових карт відповідно до змін умов на ринку споживчого кредитування становить суттєву статтю витрат для банку.

Позитивним моментом для українських комерційних банків було створення Бюро кредитних історій, діяльність якого, в свою чергу, може в майбутньому сприяти систематизуванню інформації про позичальників. Банкам необхідно вдосконалити свої скорингові методики оцінки позичальників і визначитися із напрямом своєї кредитної політики, адже активний розвиток кредитування населення неможливий без застосування скорингових технологій.

Наук. керівн. Тищенко В. Ф.

Література: 1. Аванесова Т. Оцінка кредитної діяльності банку / Т. Аванесова // *Фінанси України*. – 2011. – № 6. – С. 103–112. 2. Ковальов О. Світовий досвід управління кредитним ризиком і можливості його використання в Україні / О. Ковальов // *Актуальні проблеми економіки*. – 2010. – № 3. – С. 11–18. 3. Уваров К. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування скорингу в банках України: орієнтир на майбутнє / К. Уваров, О. Куценко // *Вісник НБУ*. – 2011. – № 2. – С. 60–63. 4. Волик Н. Г. Скоринг як експертний метод оцінювання кредитного ризику комерційного банку при споживчому кредитуванні [Електронний ресурс] / Н. Г. Волик. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vznu/eco/2008_1/2008-26-06/volik.pdf. 5. Леонова А. С. Внедрение скоринга в Украине / А. С. Леонова // *Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції*. – 2012. – № 2. – С. 94–96.